

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Regula Morum. Sive Dictamen Conscientiæ

**Babenstuber, Ludwig
Reichlin, Alphons
Hepper, Johann Baptist**

Salisburgi, 1697

§. III. Aliæ Regulæ deponendi Conscientiam Dubiam.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39970

Aliæ Regulæ deponendi Conscientiam Dubiam.

S U M M A R I U M.

20. *Sensus Axiomatis*: In dubiis tutior pars est eligenda. 21. 22. *In quibus casibus usus hujus regulæ sit necessarius?* 23. *De praxi regulæ*: ex duobus malis minus est eligendum, & de aliis tribus regulis *Juris*.

XX. **P**RÆter titulum Possessionis, de quo hæcenus egimus, dantur adhuc aliæ viæ moralia dubia deponendi. Has inter eminent celeberrimum axioma: *in dubiis tutior pars est eligenda*. Certum est, in illo ly *tutior* non accipi comparativè ad partem tutam ut sensus sit, ex duabus partibus, quarum una est tuta, alia tamen tutior, nos teneri sequi tutiorem relictâ tutâ; sed sumi adverbativè per respectum ad partem non tutam, ita, ut pars tutior sit eadem, quæ simpliciter tuta in gradu positivo: illa vetò, ad quam refertur, seu minùs tuta, sit eadem, quæ non tuta. In simili sensu dixit Apost. 1. *ad Corinth. 7. melius est nubere, quàm uri*. Ubi sensus non est, quòd uri sit bonum, saltem minus, quàm nubere, sed quòd ex illis ad invicem collatis nubere sit bonum, ad sedandos videlicet stimulos carnis; uri verò sit malum. Videatur Gonet in *Dissert. de Consc. prob. a. 4. n. 190*. Legitimus itaque sensus regulæ est, quòd debeamus sequi partem tutam, relictâ non tutâ. Nam sequi partem comparativè tutiorem relictâ minùs tutâ, verè tamen tutâ, non est præcepti, sed solum consilii. Cæterùm pars adverbativè tutior, sive tuta simpliciter illa hic dicitur, in qua nihil mali nullumque peccati periculum repræsentatur.

XXI. Jam ad rem nostram veniendo tenendum est, Dubiam Conscientiam esse necessariò deponendam per dictam regulam: *in dubiis tutior* &c. Primo. In dubio pratico. Secundo. etiam in dubio speculativo, quando ad illud vincendum suffici-

ens diligentia nondum fuit adhibita. Tertio. dum nulla occurrit alia sufficiens ratio dubium prudenter, & practicè deponendi. Quarto. Quoties id jura expressè præcipiunt. Ratio est quia exponere se periculo proximo peccati formalis nunquam est licitum: sed in omnibus his casibus amplecti partem minùs tutam est exponere se periculo peccati formalis, ut patet: ergo amplecti hic partem minùs tutam non est licitum. Superest igitur dubitanti hæc unica via evitandi peccatum formale, nempe eligere partem tutiorem.

XXII. Cæterùm in dubiò speculativo, quod adhibita diligentia sufficienti vinci non potuit, nulla est obligatio eligendi tutiorem partem. Ita communis. Ratio est: tum, quia sententia hoc docens est nimis rigida, difficilis & impracticabilis. Tum, quia, ut suprà advertimus, dubium invincibile æquivaleret ignorantia invincibili: ergo sicut invincibiliter ignorans legem non obligatur lege, ita & invincibiliter dubitans de illa. Atqui post debitam veritatis inquisitionem dubius dubitat invincibiliter, an existat lex ad sequendam tutiorem partem adstringens: ergo hæc non obligatur: tum, quia in ejusmodi dubio nostra libertas stat in possessione adversus legem de parte tutiori sectanda, ejusque conditio est melior.

XXIII. Tertia regula dubiam Conscientiam deponendi est hæc: *ex duobus malis est minus eligendum.* Quæ tunc habet locum, quando voluntas inter duo, quorum utrumque repugnat legi, necessariò debet amplecti alterutrum. Sit Exemplum. Quidam die festo inservit ægroto, eumque videt probabiliter tempore, quo audiendum esset sacrum, moriturum. Quid jam agat? si relinquat moribundum, existimat, se peccare contra præceptum charitatis: si negligat sacrum, contra præceptum Ecclesiæ. Nulla perseverante hoc dubio superest alia via culpam formalem

lem evadendi, quàm eligere illud, quod prudenter apparet, minus esse malum. Cùm enim careat sufficienti libertate ad vitandum utrumque, cessat obligatio legis absolutè prohibentis etiam id, quod est minus peccatum, & sola remanet obligatio vitandi majus. Illud porrò: *in dubiis reo potius favendum, quàm actori*, reducitur ad regulam: *in dubio melior est conditio possidentis*. Hoc autem: *in obscuris minimum est sequendum*, pertinet ad regulam: *ex duobus malus &c.* Demum: *in obscuris respicimus id, quod verisimilius est, vel plerùmque fieri consuevit*, affine est regulæ: *in dubiis tutior pars est eligenda*. Hæc est doctrina Clarissimi P. Pauli de Conscient. dub. a. 4. §. 1. n. 8.

ARTICULUS II.

Ex hætenus dictis varia dubia moralia resolvuntur.

§. I.

Dubia de Lege, & Præcepto.

SUMMARIUM.

1. Dubius, an lex sit lata, vel promulgata? illa non tenetur. 2. Tenetur verò dubius, an sit aliquando recepta? Probabilitas sententia contrarie.
3. Lex etiam in dubio, an sit abrogata? obligat.
4. Quidnam dicendum in dubio requisita ætatis, ut lex, vel præceptum obliget, vel non obliget?
5. Quid in dubio sufficientis usus rationis?
6. 7. 8. Quid in dubio, an effluxerit, vel inceperit tempus finiendi, vel inchoandi jejunium?
9. Quid in dubio, an obligatio legis, aut præcepti sit gravis, vel levis?
10. Quid in dubio, an aliqua consuetudo habeat vim obligandi?
11. Quid in concursu præceptorum simul non implebilium? vel certi cum incerto?
12. Quid in dubio, an quis obligationi legis, vel præcepti satis fecerit?

COROLLARIUM I. Qui facta diligenti veritatis inquisitione dubitat, an lata, vel promulgata sit aliqua lex, vel impositum præceptum,